

Dé Groene visie

Groen Lochem, duidelijk en herkenbaar

Gemeente Lochem

Afd. Openbare werken
26 juni 2006

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Voorwoord	3
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Doel	5
1.3 Beheersysteem	5
1.4 Onkruidbestrijding verhardingen	5
1.5 Realisatie.....	6
2. Bestaande groenstructuur	7
2.1 Ontstaansgeschiedenis.....	7
2.2 Groenstructuur	7
3. Uitgangspunten	8
3.1 Afstootbeleid.....	8
3.2 Bomenbeleid	9
3.3 Ecologisch groen.....	9
3.4 Burgerparticipatie	10
3.5 Communicatie	10
4. Groenvisie op hoofdlijnen	11
A Centrumgebied en accenten.....	11
B. Ontsluiting	14
C. Woongebieden.....	15
D. Gebruiksgebieden	16
E. Bedrijfsterreinen.....	17
5. Groenvisie per woonkern.....	18
6. Actielijst.....	24
6.1 Beleidsmatige gevolgstappen:	24
6.2 Uitvoeringsgerichte vervolgstappen:.....	24
Literatuurlijst	25
Bijlage1: Kaarten Groenvisie	26

Samenvatting

Deze groenvisie is geschreven om een geharmoniseerde aanpak van groenaanleg- en beheer te bewerkstelligen. Ook dient deze groenvisie als kader voor nieuwe stedenbouwkundige uitbreidingen, het afstootbeleid, uitbreiding van ecologisch groenbeheer en het bomenbeleid.

Door het vastleggen van de groenstructuur binnen de woonkernen wordt de identiteit van de verschillende woonkernen (cultuurhistorie, ontstaansgeschiedenis, bodemkundige en ecologische kwaliteiten) vastgelegd en, waar mogelijk, versterkt.

In deze groenvisie worden een aantal randvoorwaarden genoemd voor nader uit te werken onderwerpen zoals het afstootbeleid, het bomenbeleid, integraal beheer verhardingen-groen en het groenwerkplan.

Vervolgens wordt de groenvisie op hoofdlijnen uitgewerkt. Het groen in de gemeente wordt ingedeeld in vijf categorieën. Per categorie wordt uitleg gegeven over de functie van deze gebieden, de beplantingstypen die hier voorkomen, het afstootbeleid en mogelijkheden voor ecologisch groenbeheer.

In hoofdstuk 5 wordt de groenvisie per woonkern beschreven. Daarbij worden de boven genoemde categorieën benoemd in een wensbeeld voor de toekomst.

Ten slotte wordt een actielijst opgesteld waarin alle acties, welke voortvloeien uit deze groenvisie, nog eens op een rij gezet worden.

Voorwoord

Lochem, de groene Graafschap gemeente!

Maar is Lochem wel zo groen? Is het groen in Lochem nog betaalbaar? Jazeker, Lochem is en blijft groen! Groen is het handelsmerk van de gemeente Lochem.

Een goede groenvisie voor de toekomst is noodzakelijk: een leidraad om Lochem groen te houden of zelfs nog groener te maken! Lochem: een feest om in te wonen en te recreëren!

In november 2005 is door de raad vastgesteld dat het groenonderhoud voor 2006 uitgevoerd diende te worden voor het taakstellende budget. In februari 2006 is een raadsvoorstel ingediend waarin voorgesteld wordt om een groenvisie op te stellen. Daarbij wordt de raad uitgenodigd om de beleidsuitgangspunten samen met de medewerkers van afdeling Openbaren werken uiteen te zetten. Vervolgens wordt begin maart een eerste voorzet van de groenvisie gepresenteerd aan de fractiespecialisten en worden de beleidsuitgangspunten ter discussie gesteld.

Inmiddels is de groenvisie tot stand gekomen, zoals u ziet.

Een ambitieus plan op hoofdlijnen. Daar, waar u veel uitgewerkt detail aantreft, gaat het om beschrijving van bestaand beleid. Met deze visie in de hand werken we dit beleid nader uit.

Aan het tot stand komen van de groenvisie is een traject voorafgegaan van overleg met zowel afdelingshoofd Rein Dijkstra als eerste medewerker Baarte de Rooy en collega Henk ten Pas. Ook 'oud-wethouder' Mart Schouten is actief betrokken geweest bij dit traject en de nieuwe wethouder Thijs de la Court heeft met zijn opbouwende kritiek op het laatste moment zijn steentje bij kunnen dragen.

In het proces van totstandkoming van deze visie is in april een presentatie voor de dorpsraden gehouden. De opkomst tijdens deze bijeenkomst was hoog en de reacties positief. De opmerkingen en aanvullingen van de dorpsraden zijn verwerkt in de visie.

Een belangrijke opmerking daarbij is dat Stad Lochem niet verenigd is in een stadsraad en dus namens de Stad Lochem geen gesprekspartner heeft opgetreden. Echter bestond voor de Stad Lochem reeds een groenstructuurplan die in grote lijnen overeenkomt met deze groenvisie.

Ik wil iedereen die hierboven genoemd staat dan ook hartelijk danken voor de constructieve bijdrage die zij geleverd hebben en in het bijzonder mijn naaste collega Henk ten Pas. Zijn kennis van het gebied en van het groen zijn voor mij onmisbaar gebleken bij het schrijven van deze visie.

Lochem, juni 2006

Ing. Annemieke Breukelaar
beleidsmedewerker groenbeheer

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Na de samenvoeging van de voormalige gemeenten Lochem en Gorssel is er behoefte aan harmonisatie van de groenaanleg en –beheer binnen de bebouwde kom. Verschillen in uiterlijke verschijningsvorm en beheer van beplanting zijn niet wenselijk. Dit is één van de redenen om een (nieuwe) groenvisie op te stellen.

Deze groenvisie dient als kader voor het toekomstige groenbeheer, maar ook voor nieuwe stedenbouwkundige uitbreidingen, het afstootbeleid, uitbreiding van ecologisch beheer en het bomenbeleid.

In 1991 is voor de voormalige gemeente Lochem een groenstructuurplan opgesteld. Voor de voormalige gemeente Gorssel heeft alleen een inventarisatie plaatsgevonden van het aanwezige groen binnen de kommen; van een groenstructuurplan is hier nooit sprake geweest. In de loop van de jaren hebben er echter in de gemeentelijke groenstructuur wijzigingen plaatsgevonden, o.a. vanwege woningbouw, herinrichtingprojecten, gewijzigde inzichten op het gebied van beheerstechnieken en groenbeleid. Ook zijn de financiële randvoorwaarden gewijzigd. In het verleden was de groene uitstraling van de gemeente maatgevend voor de kwaliteit van het uitgevoerde beheer; nu dienen forse bezuinigingen doorgevoerd te worden. De uitdaging is om binnen deze financiële randvoorwaarden een kwalitatief sterk groenbeleid vorm te geven.

Dit zijn allemaal redenen om te komen tot een nieuw plan.

Er is gekozen voor een groenvisie boven een groenstructuurplan, omdat een visie verder gaat dan het vastleggen van bestaande, of nieuw te vormen, structuren. Een visie geeft een toekomstbeeld, een wens, weer die nagestreefd wordt: Groen Lochem, duidelijk en herkenbaar!

1.2 Doel

Met behulp van een groenvisie wordt de bestaande en/of gewenste kwaliteit en waarde van het groen in de gehele gemeente vastgelegd, evenals de beleidskeuzes voor de komende 10 jaar. Er ontstaat een eenduidig groenbeleid voor de gehele nieuwe Gemeente Lochem. De identiteit van de verschillende woonkernen wordt vastgelegd en versterkt waar mogelijk, met behulp van het aanwezige groen, of eventueel in de toekomst te verwerven groen; op deze wijze houdt elke woonkern toch zijn eigen karakter.

De groenvisie dient als kader bij toekomstige stedenbouwkundige plannen in de verschillende woonkernen. Met behulp van de handvaten die in deze visie genoemd worden is een duidelijke richting gegeven aan de groene invulling.

De groenvisie biedt ook een kader voor het afstootbeleid van snippergroen. Uiteraard starten we vanuit ons concrete huidige beleid en uitvoering. Zo werken we vanuit de concrete randvoorwaarden naar een vernieuwd en verbeterd kader. Daarvoor benoemen we de beleidsmatige gevolgstappen

Ook het beheer van de bomen, dominant in structuur en identiteit van onze gemeente, wordt extra belicht. Bomen blijken de belangrijkste structuurdragers in het groen. Door hun omvang zijn het belangrijke oriëntatiepunten maar door hun omvang brengen ze ook risico's met zich mee. Bomenstructuren moeten dan ook versterkt en beschermd worden of soms (opnieuw) aangebracht worden.

Duurzaam onkruidbeheer op verhardingen is tot nu toe niet belicht in het bestaande groenstructuurplan. Echter grenzen verhardingen en openbaar groen nauw aan elkaar. Het is daarom verstandig om te streven naar een geïntegreerd plan waarbij het beheer van beide disciplines nauw op elkaar is afgestemd.

Bestaande ecologische waarde van gebieden worden versterkt en waar mogelijk uitgebreid. Nieuwe ecologische groen-gebieden worden gecreëerd door middel van omvorming van bestaand groen, waar zinvol en mogelijk.

1.3 Beheersysteem

Gelijktijdig met het opstellen van deze groenvisie, is een groenbeheersysteem opgezet. Dit is een digitaal systeem, DG Dialog genaamd, waarin alle openbaar groen is vastgelegd, zowel administratief als visueel. De aard en omvang van het openbaar groen binnen de gemeente is inzichtelijk gemaakt.

De voorkomende beplantingstypen worden gekoppeld aan onderhoudspakketten waarin verschillende onderhoudswerkzaamheden staan met bijbehorende uitvoeringsfrequenties. Met behulp van dit groenbeheersysteem kunnen vervolgens op vrij eenvoudige wijze begrotingen en arbeidsplanningen gemaakt worden. Ook de consequenties van bepaalde beleidskeuzes uit de groenvisie worden inzichtelijk middels bovengenoemd systeem. Zowel in arbeidsbehoefte als in financiële zin.

1.4 Onkruidbestrijding verhardingen en groen

Het afstemmen van het onderhoud van groen en verharding met betrekking tot onkruidbestrijding en veegwerkzaamheden is wenselijk. Vooral om te voorkomen dat werkzaamheden elkaar nadelig beïnvloeden. 'Groen' en 'grijs' grenzen namelijk nauw aan elkaar. In de praktijk is het nu al zo dat de opzichter een planning maakt over het onderhoud van groen en grijs; eerst wordt bijvoorbeeld het groenafval afgevoerd alvorens de veegmachine de verhardingen veegt.

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen wordt in het huidig onderhoud al tot een minimum beperkt. Op de verhardingen wordt select-spray toegepast, waardoor onnodig gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen niet meer voorkomt. In het groen is ook het gebruik tot een minimum beperkt. Alleen in incidentele gevallen worden wortelonkruiden chemisch bestreden.

Ook in de toekomst wordt het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen tot een minimum beperkt in het groen. Voor de onkruidbestrijding op verhardingen wordt een onderzoek gestart naar een duurzame onderhoudsmethode, gericht op het minimaliseren van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit in het kader van het DOB (duurzaam onkruidbeheer op verhardingen).

Het digitale beheersysteem DG Dialog bevat niet alleen een 'groente tak' waarin het openbaar groen is vastgelegd. Bovengenoemd systeem bevat ook een 'grijze tak' waarin civieltechnische gegevens zijn vastgelegd zoals verhardingen en riolering. Op deze manier is het mogelijk om een geïntegreerd beheerplan op te stellen waarbij diverse onderhoudsmaatregelen nauw op elkaar afgestemd worden.

1.5 Realisatie

In de visie wordt een eindbeeld vastgelegd, er wordt naar gestreefd om binnen de komende 10 jaar te voldoen aan deze visie. De groenvisie wijst ook locaties aan die een identiteit van een woonkern versterken maar momenteel niet in gemeentelijk eigendom zijn. Misschien zijn hier echter in de toekomst mogelijkheden. Deze wensen komen dus wel terug in de groenvisie.

Voor het bestaande groen geldt dat de groenvisie niet in een grote renovatiebeurt zal worden omgevormd. Het is de bedoeling dat de beplantingskeuze bij nieuw aan te leggen beplantingsvakken voldoet aan de groenvisie. Waar mogelijk wordt bestaande beplanting niet gerooid, maar zal te zijner tijd volgens natuurlijk verloop gerenoveerd worden. Op enkele locaties zal echter toch gekozen worden voor (grootschalige) omvorming van beplantingsvakken. Dit kan niet bekostigd worden middels het reguliere onderhoudsbudget. Voor deze grootschalige renovatiewerkzaamheden zullen extra financiële middelen noodzakelijk zijn.

Het omvormen van beheer in het kader van ecologisch groenbeheer kan op korte termijn gerealiseerd worden. Echter de resultaten zullen pas na jaren lang consequent beheer waarneembaar zijn. Ook hiervoor geldt dat extra financiële middelen noodzakelijk zijn.

2. Bestaande groenstructuur

De ontstaansgeschiedenis van het gebied is de basis voor bestaande structuren in het landschap en in de woonkernen. Veel van de oorspronkelijke structuren zijn nog steeds herkenbaar en bepalen de identiteit van een gebied of woonkern.

2.1 Ontstaansgeschiedenis

Het gebied waarin de Gemeente Lochem ligt, is ontstaan tijdens de voorlaatste en laatste ijstijd, waarin door opstuwend ijs een heuvelrug gevormd werd, waarvan de Lochemse berg onderdeel uitmaakt. Tijdens de laatste ijstijd ontstonden, door de smeltende ijskap, geulen en door opwaaiend zand ontstonden dekzandruggen en stuifduinen langs rivier- en beekdalen. In de periode daarna ontwikkelde zich in de lage gebieden en geulen een veenlaag.

In de vroege middeleeuwen werden deze gebieden in gebruik genomen door de mens. De eerste bewoning was verspreid over de hogere delen. In de 12^e en 13^e eeuw werd de bewoning intensiever. Door de landbouw die de mensen bedreven ontstonden er essen of enken; grotere aaneengesloten stukken bouwland die opgehoogd zijn door bemesting met heideplaggen en strooisel uit het bos. Door de toenemende bevolkingsdruk en intensieve begrazing verdwijnen bossen en ontstaan heidevelden.

Toen alle hoge delen in gebruik genomen waren, begon men met het ontginnen van de lagere delen. Broekbossen werden gekapt en veengebieden ontgonnen om landbouw te kunnen bedrijven. Aan het begin van de vorige eeuw vonden er in de landbouw allerlei ontwikkelingen plaats (mechanisatie, gebruik van kunstmest) met schaalvergroting tot gevolg. Hierdoor verdwenen veel kleine landschapselementen en raakten de heidevelden bebost. In 1935 is het Twentekanaal gegraven, die Lochem maar ook Almen en Eefde verbind met de IJssel.

Lochem is de enige woonkern binnen de gemeente met stadsrechten. De stedenbouwkundige opzet vanuit de middeleeuwen is nog steeds herkenbaar in de gracht die om de oude kern van Lochem ligt. Oude stadswallen, de dubbele gracht en de stadsmuur zijn ondertussen verdwenen, de structuur van wegen is echter in tact gebleven.

De overige dorpen bestaan vrijwel allemaal uit een dorpskern, waar de kerk staat. Het wegenpatroon waaiert naar alle kanten uit naar de omliggende dorpen.

Exel en Zwiep vormen hierop een uitzondering door hun beperkte omvang. Epse is door verschillende infrastructuren meerdere malen doorsneden en is daardoor de duidelijke structuur kwijtgeraakt.

2.2 Groenstructuur

De Gemeente Lochem bestaat uit ca. 123 ha openbaar groen binnen de bebouwde kom exclusief sportvelden, scholen en begraafplaatsen. Bovenstaand groen is verdeeld over 10 woonkernen, welke sterk van elkaar verschillen qua grootte. Zwiep bijvoorbeeld telt één straat binnen de bebouwde kom, met enkele tientallen vierkante meters berm en één boom. Lochem echter bestaat uit enkele hectares openbaar groen met zeer diverse beplantingstypen.

In de meeste woonkernen is de stedenbouwkundige structuur duidelijk herkenbaar en wordt de groenstructuur hieraan gekoppeld. De hoofdontsluitingswegen leiden naar het dorps- of stadscentrum en worden in veel gevallen begeleid door bomenrijen. Bomenrijen en groepen markeren vaak cultuurhistorische elementen. Ook de bestaande landschapselementen zoals waterlopen (evt. in cultuur gebracht), stuwwallen, stuifduinen ed. worden vaak benadrukt door bomen in rijen en/of groepen. Ook dit zijn belangrijke en duidelijk herkenbare structuren.

3. Uitgangspunten

In de groenvisie wordt beschreven welke ruimtelijke kwaliteit wordt nagestreefd betreffende het openbaar groen. Om deze kwaliteit te handhaven, te versterken of te ontwikkelen moeten er een aantal uitgangspunten in het beleid worden vastgelegd. Deze uitgangspunten verdienen een nadere uitwerking in de toekomst.

3.1 Afstootbeleid

In de diverse stedenbouwkundige plannen van de woonkernen wordt, ter plaatse van overhoeken in de verkaveling groen gesitueerd; het zogenaamde snippergroen. Dit groen maakt geen deel uit van de hoofdgroenstructuur, heeft geen verkeersbegeleidende functie, dient niet ter aankleding van de wijk of om functionele ruimte te creëren voor diverse activiteiten.

Huidige randvoorwaarden

Naast toetsing aan het bestemmingsplan moet de uitgifte van snippergroen voldoen aan de volgende bepalingen:
De groenstrook maakt geen deel uit van de hoofdgroenstructuur;
Uitgifte van de groenstrook brengt de verkeersveiligheid niet in gevaar m.b.t. overzicht;
De groenstrook is niet beeldbepalend voor de betreffende wijk en/of buurt en dorpsrand;
In de groenstrook zijn geen kabels en/of leidingen aanwezig;
Alleen aaneengesloten groenstroken worden uitgegeven i.v.m. bereikbaarheid en voorkoming van versnippering;
De groenstrook mag alleen gebruikt worden voor tuinuitbreiding; er mogen geen bouwwerken en/of schuttingen geplaatst worden.

Per aanvraag voor huur of koop van een groenstrook wordt momenteel beoordeeld of de betreffende groenstrook voldoet aan bovengenoemde eisen.

Financiële consequenties

De verkoop of verhuur van bovengenoemd snippergroen levert een zeer beperkt financieel voordeel op. De grondprijzen zijn geen bouwgrondprijzen, de vierkante meter prijs ligt vele malen lager dan de bouwgrondprijs ter plekke.
Ook moet bij de verhuur of verkoop van snippergroen in ogenschouw genomen worden dat de uitgifte juist ook versnippering van het groen in de totale wijk tot gevolg heeft. Dit levert extra 'reistijd' op van de beheerders van het groen in de wijk dat verrekend dient te worden in de vierkante meterprijs van het groenonderhoud.
De administratieve handelingen die gedaan moeten worden om een groenstrook te verkopen, ongeacht de grootte van de betreffende groenstrook, en de kosten die hiermee gemoeid zijn, lopen behoorlijk op en zijn in veel gevallen dus absoluut niet rendabel.

In gebruik name

In de praktijk blijkt dat veel particulieren reeds een strook openbaar groen in gebruik hebben genomen zonder dat hier overeenstemming over is met de Gemeente Lochem. In de totale gemeente blijkt het om ca. 12 ha openbaar groen te gaan in 'illegaal' particulier gebruik.

Indien de gemeente geen actie gaat ondernemen om dit particulier gebruik te stoppen, zal na 10 jaar verjaring plaatsvinden en de grond eigendom worden van de betreffende particulier.
Om verjaring te voorkomen dienen de betreffende particulieren persoonlijk aangeschreven te worden.
Per groenstrook wordt bekeken of de groenstrook voldoet aan de hierboven genoemde randvoorwaarden voor afstoten en wordt eventueel de particulier in de gelegenheid gesteld alsnog mee te doen aan de afstootregeling.

Als een verzoek om aankoop van de grond of een beroep op verjaring wordt afgewezen, of niet tot overeenstemming kan worden gekomen over de verkoop, staat vast dat het gebruik illegaal is en niet kan worden gelegaliseerd. De betreffende eigenaar moet worden verzocht de grond terug te geven en de beplanting in oorspronkelijke staat terug te brengen. Hierop kan worden gestart met handhaven.

Een deel van deze groenstroken maakt echter deel uit van belangrijke grondstructuren in de wijk, zijn verkeerstechnisch niet veilig of er liggen kabels en leidingen in de betreffende groenstrook. In deze gevallen in het zeker niet wenselijk dat verjaring plaatsvindt.

Esthetisch gezien moet er echter in alle gevallen opgetreden worden omdat er anders ongelijkheid is naar de burger toe. Illegale praktijken moeten niet beloond worden!

Op basis van de huidige praktijk en een evaluatie daarvan formuleren we het afstootbeleid.

3.2 Bomenbeleid

De Gemeente Lochem telt een ruim assortiment aan bomen; binnen de bebouwde kom staan ca. 9500 bomen!

Bomen zijn belangrijke structuurdragers in de groenstructuur van een dorp of stad. Bomen zijn belangrijke oriëntatiepunten, zijn beeldbepalend en sfeerdragers, bomen zijn vaak verkeersbegeleidend en maken de cultuurhistorie herkenbaar (denk aan de dubbele bomenrij bij de gracht in Lochem).

Het is daarom erg belangrijk dat er zorgvuldig met bomen omgesprongen wordt, zowel met bestaande bomen als met nieuw aan te planten bomen. Om bestaande structuren in stand te houden is het soms noodzakelijk over te gaan tot ingrijpende kap en herplant van nieuwe bomenrijen of groepen.

Om bestaande boomstructuren te behouden en te beschermen of nieuwe structuren aan te brengen is het noodzakelijk deze structuren vast te leggen in een bomenbeleidsplan.

In dit plan wordt een lijst opgenomen van monumentale bomen, zowel solitaire bomen als bomen in groepen of rijen, die beschermd dienen te worden. Dit bomenbeleidsplan dient als leidraad voor het bestemmingsplan.

Bovendien vormen bomen vanwege hun grootte en omvang een groot risico (vallende takken e.d.) voor bewoners en gebruikers van aangrenzende gebieden. Wettelijk is vastgesteld dat de eigenaar van de boom verantwoordelijk is voor de boom en aansprakelijk is bij schade aan derden. Het is dus essentieel dat bomen frequent gecontroleerd en onderhouden worden. Bomen zijn echter vrij duur in onderhoud doordat in veel gevallen verkeersmaatregelen en het gebruik van een hoogwerker noodzakelijk is.

In een bomenbeleidsplan worden uitspraken gedaan over de huidige staat van onderhoud van de bomen aan de hand van een inventarisatieronde. Van hieruit kan bekeken worden welk budget noodzakelijk is om de bomen op een gewenst onderhoudsniveau te krijgen en te houden. Ook zullen de financiële consequenties inzichtelijk worden voor het versterken van bepaalde bomenstructuren en voor renovatie.

3.3 Ecologisch groen

Ecologisch groen wordt in deze groenvisie als meerwaarde voor het groen gezien. Ecologisch groen is gericht op het vergroten van de natuurlijke soortenrijkdom (inheemse planten- en diersoorten).

In de voormalige gemeente Gorssel werd reeds ecologisch groenbeheer toegepast op enkele locaties. Maar door gebrek aan mankracht en kennis is dit niet verder uitgebreid.

Beheer

Het eindbeeld 'ecologisch groen' wordt niet alleen behaald door inheemse soorten te kiezen (bomen en bosplantsoen), het is een kwaliteit die behaald wordt door groen op een bepaalde wijze te beheren. Dit beheer is meestal gericht op minimaal ingrijpen, verschraling (dus afvoeren van het groenafval) en het niet gebruiken van chemische middelen.

Ecologisch groen bestaat voornamelijk uit gras en bosplantsoen (struweel met of zonder bomen) die van nature hoort bij de ter plaatse aanwezige bodemkundige kwaliteiten en waterhuishouding.

Een ecologische meerwaarde wordt pas behaald als dit beheer consequent gedurende minimaal 5 jaar wordt uitgevoerd.

Randvoorwaarden

Op verschillende locaties is er ruimte om het groen ecologisch te gaan beheren. Het groen dient echter wel aan een aantal voorwaarden te voldoen om het groen een ecologische meerwaarde te geven.

Ecologisch beheer is alleen zinvol als de groenstroken enige omvang hebben en er weinig verstoring plaatsvindt. Bedreigingen vormen verkeer, intensief gebruik door omwonenden (inclusief huisdieren) en vervuiling (huis- en zwerfvuil, tuinafval, bemesting, chemische onkruidbestrijdingsmiddelen).

Het is wenselijk om het ecologisch groen binnen de bebouwde kom aan te laten sluiten op ecologische verbindingzones buiten de bebouwde kom of gebieden en/of stroken met enige ecologische waarde of potentie. Daarom is het noodzakelijk een inventarisatie te doen naar bestaande ecologische verbindingzones en omliggende gebieden waar ecologische potenties zijn voor zowel flora als fauna. Er dient daarvoor contact te worden gelegd met beheerders van aangrenzende gebieden zoals het Waterschap. Maar ook met lokale natuur- en milieuorganisaties moet contact gezocht worden om mogelijkheden en kansen te bekijken. De gebieds- en ecologische kennis van deze organisaties, is bruikbaar bij de inrichting en beheer voor bepaalde doelsoorten. Dit contact kan bijvoorbeeld onderhouden worden in een kwartaaloverleg tussen Gemeente Lochem en bovengenoemde organisaties, waarin plannen over en weer uitgewisseld worden ten behoeve van nieuwe kansen en mogelijkheden. Een en ander dient nader uitgewerkt te worden.

Financiële consequenties

Ecologisch beheer is gericht op minimaal ingrijpen. Het is echter niet zo dat ecologisch beheer ook goedkoper is dan traditioneel beheer. De frequentie van het beheer is vaak lager, echter zijn de werkhandelingen vaak arbeidsintensiever. Er worden andere werktuigen gebruikt en er is meer handmatig werk. Ook het afvoeren en storten van het groenafval brengt extra kosten met zich mee.

Draagvlak

Ecologisch groenbeheer staat of valt met begrip en welwillendheid van omwonenden en gebruikers. Daarom is goede voorlichting en educatie van wezenlijk belang, zowel voor de beheerders als voor de aanwonenden of zelfs alle burgers in de Gemeente Lochem. Vooral als grote parkgebieden, welke voorheen intensief gemaaid en beheerd werden, nu ecologisch beheerd gaan worden. Daarom is een overgangsvorm in beheer wel wenselijk. Er kan bijvoorbeeld in parken langs paden een strook van 1m breed nog intensief gemaaid worden. Zo voorkomt men overlast van overhangend gras en geeft een pad nog een verzorgd uiterlijk.

3.4 Burgerparticipatie

Tijdens het opstellen van de groenvisie heeft een overleg met de dorpsraden plaatsgevonden. Via de dorpsraden kan op eenvoudige wijze gebruik worden gemaakt van de lokale kennis, om er zeker van te zijn dat de accenten op de juiste plek gelegd worden en draagvlak ontstaat bij de burgers voor deze visie.

Een van de belangrijkste opmerkingen vanuit dorpsraden was de mogelijkheid voor participatief medebeheer. Veel burgers ergeren zich aan de staat van onderhoud van diverse groenobjecten en willen hier best een steentje aan bijdragen. Daarom moet onderzocht worden of d.m.v. convenanten en/of overeenkomsten met dorpsraden het groenbeheer mogelijk meer decentraal geregeld kan en/of moet worden. Het is daarbij wel van belang in deze convenanten en/of overeenkomsten vast te leggen wat over en weer de verwachtingen zijn. Eventueel moet het onderhoudsbudget, dat gekoppeld is aan het betreffende groen, naar de medebeheerder gaan om het onderhoud voor de medebeheerders kostendekkend te maken en mensen te stimuleren hieraan mee te werken. Ook het afvoer van het snoei-/groenafval blijkt een bron van ergernis bij burgers. Deze afvoer kan eventueel worden meegenomen in de bovengenoemde convenanten en/of overeenkomsten.

3.5 Communicatie

Openbaar groen is een onderwerp dat leeft bij de burgers. Mensen willen graag dat het groen voor de deur en in hun buurt er goed uit ziet. Wensen en klachten komen vaak binnen via de medewerkers van de buitendienst. Zij zijn het visitekaartje van de gemeente en dienen vaak als eerste aanspreekpunt. Omdat onze buitendienst medewerkers een zeer belangrijke rol vervullen, is het noodzakelijk om hen de kennis en kunde te bieden m.b.t. klantgericht denken maar ook b.v. ecologisch groenbeheer (in de vorm van cursus of training) zodat zij deze rol ook met veel plezier en adequaat kunnen vervullen. Ook moeten wijzigingen en ontwikkelingen in groenbeheer goed gecommuniceerd te worden richting de burgers via de Extra nieuws en de website van de Gemeente Lochem. Op deze wijze raken mensen hierbij betrokken, wordt er draagvlak gecreëerd en wordt interesse voor groen gewekt.

4. Groenvisie op hoofdlijnen

De structuur van het groen bestaat uit een ruimtelijk systeem van lijnen en vlakken.

Lijnen worden gevormd door hoge beplantingen als bomenrijen, hagen en opgaande heesters. Dit zijn oriëntatiepunten. Vlakken worden 'gevormd' door lage beplanting zoals gras en bodembedekkers. Hierdoor wordt ruimte gecreëerd.

Dit ruimtelijk systeem is gerelateerd aan het stedenbouwkundige opzet van de woonkern en aan bestaande landschapselementen zoals waterlopen (evt. in cultuur gebracht), stuwwallen, stuifduinen ed..

De groenvisie wordt concreet door het vastleggen van de bovengenoemde groenstructuur. Aan deze groenstructuur worden beplantingstypen, onderhoudsniveaus en zelfs het afstootbeleid gekoppeld.

De groenstructuur bestaat uit 5 categorieën:

- A centrumgebied en accenten
- B ontsluiting
- C woongebieden
- D gebruiksgebieden
- E bedrijfsterreinen

Per dorpskern wordt een indeling gemaakt aan de hand van deze categorieën.

A Centrumgebied en accenten

Centrumgebied

Het centrumgebied bestaat uit het centrum van het betreffende dorp.

Dit gebied wordt zeer intensief gebruikt. In de grotere dorpen wordt het centrum gekenmerkt door de aanwezigheid van een kerk, winkels, horecagelegenheden en andere openbare gebouwen. Het centrum heeft dus een dorpsbelang of zelfs regionaal belang. Ook het toerisme richt zich binnen de bebouwde kom meestal op het centrum. De uitstraling van het centrum is dus zeker een dorpsbelang.

Accenten

Accenten zijn locaties in de dorpen die op wijkniveau of zelfs op dorpsniveau van belang zijn. Te denken valt aan oorlogsmonumenten of andere gedenkplaatsen, plaatsen waar festiviteiten plaatsvinden. Ook ter plaatse van de entrees van de dorpen worden accenten gelegd. De entree is namelijk een eerste indruk die mensen krijgen bij het binnengaan van een dorp. Als de eerste indruk goed is bepaald dit al een groot deel van de indruk van het totale dorp.

Beplantingstypen

De beplanting die in de centrumgebieden en ter plaatse van de accenten voorkomt heeft als doel de ruimte aan te kleden en het gebied een groene uitstraling te geven. De beplanting heeft een hoge sierwaarde en heeft intensief onderhoud nodig. Te denken valt aan vaste planten, blokhagen, rozen, bloembakken, bloembollen ed.

In dit gebied komen zowel lei- en knotbomen voor als bomen in hun natuurlijke groeiwijze.

Ter plaatse van de entrees van de dorpen wordt een of meerdere bomen geplant. De soort zal afhankelijk zijn van de groeiplaats en bodemomstandigheden. Door verschillende soorten te gebruiken blijft de identiteit van een dorpskern bestaan. Deze bomen zijn oriëntatiepunten vanuit de omgeving. Deze bomen zullen, waar mogelijk geplant worden in de aanwezige rotonde of chicane, of aan weerszijden van de weg (poortvorming).

Afstootbeleid

In het centrumgebied en ter plaatse van de accenten wordt geen groen afgestoten omdat het groen een belang heeft op dorps- of zelfs regionaal niveau.

Entree Lochem Barchemseweg

Accent entree Lochem

Rotondebeheer

Op de hoofdontsluitingswegen komen enkele rotondes en chicanes voor. Op deze plekken is het mogelijk om accenten te leggen. Op de meeste plekken valt dit samen met de entree van een woonkern. Om op een goedkope en toch representatieve wijze om te gaan met deze entrees, worden de plantvakken in de rotondes en chicanes vergeven aan hoveniers. De betreffende hovenier gaat met de Gemeente Lochem een zogenaamde adoptieovereenkomst aan waarin o.a. de rechten en plichten over aanleg, onderhoud en reclameborden staan beschreven. Voor de rotondes/chicanes op de provinciale wegen, zal contact gezocht worden met de provincie om de mogelijkheden voor de betreffende rotondes/chicanes te bespreken.

Rotonde Zutphenseweg Lochem

Rotonde als accent: oriëntatiepunt en sierplantsoen

B. Ontsluiting

De ontsluiting bestaat uit de hoofdwegen die het dorp ontsluiten; deze wegen hebben een regionale functie.

Beplantingstypen

De beplanting langs de ontsluitingswegen heeft als doel verkeersgeleiding en oriëntatie. De beplanting heeft enige sierwaarde maar dient vooral verkeersveilig en sociaal veilig te zijn (geen hoge en/of dichte beplanting). Te denken valt aan bodembedekkers, hagen en strak geschoren gazons met bloembollen. De ontsluitingswegen worden gekenmerkt door bomenlanen, geen knot- of leibomen. Dit zijn duidelijke oriëntatiepunten, of beter gezegd, lijnen.

Afstootbeleid

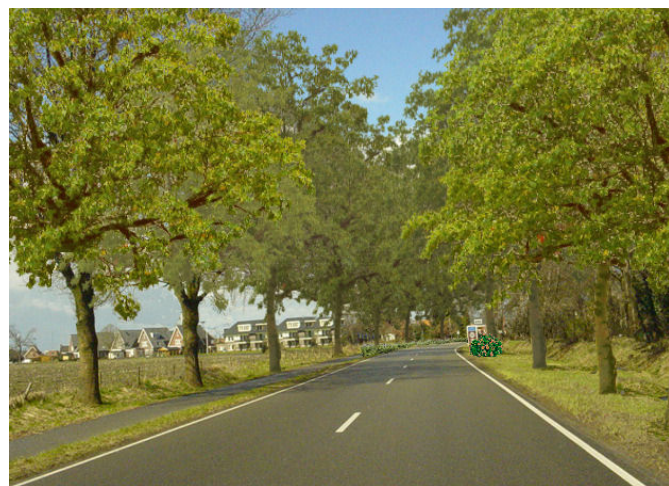
Langs de hoofdontsluiting wordt geen groen afgestoten vanwege verkeersveiligheid en vanwege de uitstraling op dorpsniveau; alleen op deze wijze kan voorkomen worden dat er schuttingen e.d. langs deze ontsluitingswegen geplaatst worden.

Provinciale wegen

Vanuit het overleg met de dorpsraden is naar voren gekomen dat bij een aantal dorpsraden de vraag leeft of het beheer van de wegbermen langs de provinciale wegen in de betreffende woonkernen door de gemeente kan worden uitgevoerd. Om deze mogelijkheid te onderzoeken zal contact gezocht worden met de provincie.

Hoofdontsluitingsweg Laren

Duidelijke oriëntatie en entree bebouwde kom

C. Woongebieden

De woongebieden bestaan uit de woonwijken. Dit zijn gebieden met een hoge sociaal-maatschappelijke waarde en een lage economische waarde. Hier vindt weinig tot geen bedrijvigheid plaats.

Bepantingstypen

De beplanting in de woongebieden heeft als doel de bewoners een veilige en prettige woonomgeving te bieden. De beplanting dient enige sierwaarde te hebben en sociaal veilig te zijn. Te denken valt aan sierheesters, zowel bodembedekkend als opgaand en gazons. In de woongebieden komen bomen alleen in hun natuurlijke groeiwijze voor, dus geen knot- of leibomen.

Afstootbeleid

In de woongebieden kan in overleg groen afgestoten worden, zowel voor verhuur als verkoop, afhankelijk van de aanwezigheid van nutsvoorzieningen, verkeersveiligheid en uitstraling van de woonwijk (i.v.m. schuttingen ed).

Ecologisch groenbeheer

Grote groenstroken in een woongebied kunnen in aanmerking komen voor ecologisch groenbeheer. Voorwaarde is wel dat de verstoring door verkeer of intensief gebruik minimaal is. Ook is aansluiting op ecologisch beheerde groenstroken in de omgeving van belang.

Onduidelijk groen / duur in beheer   Eenvoud schept duidelijkheid

Woonstraat Gorssel: onduidelijk en onoverzichtelijk

Eenduidige lage beplanting schept rust en overzicht

D. Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden zijn openbare en functionele gebieden die op wijkniveau of zelfs dorpsniveau van belang zijn. Te denken valt aan sportterreinen, speelplekken, begraafplaatsen en parken.

Beplantingstypen

De beplanting in de gebruiksgebieden heeft tot doel om de locaties van de functies, die hier aanwezig zijn, af te scheiden van de omgeving ter wille van rust (begraafplaatsen) of om bescherming te bieden tegen wind of juist lawaai (sportterreinen). Ook dient het groen ter afscheiding (speelplekken) en natuurlijk ter aankleding. De beplanting heeft matige tot geen sierwaarde; de beplanting dient alleen ter afscherming en geeft een groene uitstraling. Te denken valt aan opgaande sierheesters, vrij-groeiende of geschoren hagen, bosplantsoen, gazon en ruw gras. In de gebruiksgebieden komen bomen alleen voor in hun natuurlijke groeiwijze; geen knot- of leibomen.

Afstootbeleid

Bij de gebruiksgebieden kan geen groen afgestoten worden omdat het groen ter afscheiding of bescherming dient en de gebieden een belang hebben op dorps- of zelfs regionaal niveau.

Ecologisch groenbeheer

Grote groenstroken in gebruiksgebieden zijn bij uitstek geschikt voor ecologisch groenbeheer. Vooral om parkgebieden en stroken langs beken of grenzend aan het buitengebied, dit in verband met aansluiting op ander ecologisch groen.

Voorwaarde is wel dat de verstoring door verkeer of intensief gebruik minimaal is, dus speelplaatsen of trapvelden zijn niet geschikt.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen zijn binnen de gebruiksgebieden toch een aparte eend in de bijt. Het zijn relatief grote groengebieden met veel kleinschalig groen dat intensief wordt onderhouden. Sommige begraafplaatsen hebben zelfs een zeer geïsoleerde ligging in het buitengebied.

De randen (groen rondom de begraafplaatsen) kunnen wellicht meegenomen worden in ecologisch beheer. Het groenbeheer van het overige deel van de begraafplaatsen wordt nog nader uitgewerkt.

Dorrewold Gorssel: groot gebruiksgebied; erg intensief in beheer

Dorrewold Gorssel: andere inrichting schept nieuwe gebruiksmogelijkheden

E. Bedrijfsterreinen

De bedrijfsterreinen zijn openbare gebieden die alleen voor bedrijven van belang zijn. Dit zijn gebieden met een lage sociaal-maatschappelijke waarde en een hoge economische waarde; hier vindt weinig tot geen bewoning plaats. Deze gebieden komen niet in alle dorpen voor.

Beplantingstypen

De beplanting in de bedrijfsterreinen dient puur als aankledinggroen. De beplanting dient geen sierwaarde te hebben, de bedrijven moeten goed zichtbaar zijn vanaf de openbare weg en minder fraaie bedrijfsterreinen kunnen verborgen worden. Te denken valt aan bosplantsoen en ruw gras. In de bedrijfsterreinen komen bomen alleen in hun natuurlijke groeiwijze voor, dus geen knot- of leibomen.

Afstootbeleid

In de bedrijfsterreinen kan in overleg groen afgestoten worden, zowel voor verhuur als verkoop, afhankelijk van de aanwezigheid van nutsvoorzieningen en verkeersveiligheid.

Ecologisch groenbeheer

Grote groenstroken op de bedrijfsterreinen zijn geschikt voor ecologisch groenbeheer omdat hier weinig 'gebruik' zal worden gemaakt van het aanwezige groen. Vooral beplanting grenzend aan het buitengebied is zeer geschikt, dit in verband met aansluiting op ander ecologisch groen. De enige bedreiging op deze terreinen is intensief en/of zwaar verkeer.

5. Groenvisie per woonkern

Stad Lochem

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van de stad Lochem bestaat uit de oude stadskern. De accenten liggen bij de entrees van Lochem aan de hoofdonthutingswegen en bij de gedenkboom aan de Haitsma Mulierlaan.

Ontsluiting

De hoofdonthuting van Lochem bestaat uit de Larenseweg-Tramstraat, de Koedijk, Zutphenseweg, Barchemseweg en Graaf Ottoweg-Goorseweg.

Woongebieden

De woongebieden bestaan uit de woonwijken Lochem West, Molengronden, Zuiderenk, Tusseler, Lochem Oost en Berkeloord.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden bestaan uit de begraafplaatsen, sportpark de Elze, Manege, Sportcomplex Molengronden, Tennisclub LTC, Groene Hart Molengronden, Zwembad de Beemd, vijvers en moerasgebied Molengronden, de Berkel, de Nieuwe Beek en de stadsgrachten, park Berkeloord, hertenkamp en diverse speelplekken.

Bedrijfsterreinen

De industrieterreinen bestaan uit de gebieden Aalsvoort, Kwinkweerd, Hanzeweg, Larenseweg en Goorseweg.

Laren

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van Laren bestaat uit een stukje Dorpsstraat, van het Enkpad tot de Heunderstraat. De accenten liggen bij de entrees van het dorp aan de onthutingswegen, bij de komborden.

Ontsluiting

De hoofdonthuting van Laren bestaat uit de Deventerweg-Dorpsstraat-Rengersweg en de Holterweg, de Zutphenseweg en de Verwoldseweg.

Woongebieden

Laren bestaat voornamelijk uit woongebied.

Gebruiksgebieden

Het gebruiksgebied ligt bij de sporthal Verwoldseweg, het Gemeentecentrum 't Kruispunt en een drietal speelplekken.

Bedrijfsterreinen

Het industrieterrein van Laren is gelegen aan de Holterweg.

Barchem

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied Barchem ligt rond de splitsing Lochemseweg-Borculoseweg en Ruurloseweg. De accenten liggen ter plaatse van de chicane Lochemseweg en de chicane Ruurloseweg.

Ontsluiting

De hoofdontsluiting van Barchem bestaat uit Lochemseweg-Borculoseweg en Ruurloseweg

Woongebieden

Barchem bestaat voornamelijk uit woongebied.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden van Barchem bestaan uit de begraafplaats, het parkje aan de Heidehof en een tweetal speelplekken.

Bedrijfsterreinen

In Barchem is geen industrieterrein aanwezig.

Entree Barchem Ruurloseweg

'Poort-effect' door aanbrengen beplanting

Exel

Centrumgebied en accenten

In Exel ligt het 'centrum' (of moeten we spreken over het accent) rond het kruispunt Oude Lochemseweg-Exelseweg en er ligt een accent bij de entree van Exel vanaf de noordzijde.

Ontsluiting

Exel wordt ontsloten door de Oude Lochemseweg en de Exelseweg.

Woongebieden

Exel bestaat uitsluitend uit een woongebied.

Gebruiksgebieden

Het gebruiksgebied van Exel bestaat uit een trapveld en een speelplek.

Bedrijfsterreinen

In Exel is geen industrieterrein aanwezig.

Entree Exel

Entree met accent

Zwiep

Centrumgebied en accenten

Zwiep heeft geen duidelijk centrum. Een accent ligt bij de gedenkboom met het bankje op de splitsing Zwiepseweg-Wengersteeg.

Ontsluiting

Zwiep wordt ontsloten door de Zwiepseweg en de Wengersteeg. De bebouwing ligt als een lint langs de Zwiepseweg.

Woongebieden

Zie ontsluiting.

Gebruiksgebieden

In Zwiep zijn geen gebruiksgebieden aanwezig.

Bedrijfsterreinen

In Zwiep is geen industrieterrein aanwezig.

Gorssel

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van Gorssel bestaat uit de splitsing Joppelaan-Hoofdstraat. Accenten liggen bij de entrees vanaf de Deventerweg-Zutphenseweg, de entree vanaf de Kamperweg bij de hooiberg, de entree vanuit Joppe, in Joppe zelf en een accent ligt bij het oorlogsmonument aan de Dommerholtsweg-Veerweg.

Ontsluiting

De hoofdontsluiting van Gorssel bestaat uit de Hoofdstraat, de Joppelaan en de Zutphenseweg-Deventerweg.

Woongebieden

De woongebieden bestaan uit de woonwijken

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden bestaan uit sport- en cultureel centrum 't Trefpunt, het gemeentehuis, sportcomplex Gorssel, de heemtuin, het park achter Den Oldenhof, park Acaciaplein en diverse speelplekken.

Bedrijfsterreinen

In Gorssel is geen industrieterrein aanwezig.

Epse

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van Epse bestaat uit een stukje Lochemseweg ter plaatse van het Wansinkhof bij het gazon en de boomgaard. Het accent ligt bij het kruispunt Lochemseweg-Oude Larenseweg-Hassinklaan en bij de entree vanaf de Deventerweg.

Ontsluiting

De hoofdontsluiting van Epse bestaat uit de Lochemseweg en de Oude Larenseweg.

Woongebieden

Epse bestaat voornamelijk uit woongebied.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden bestaan uit het sociaal cultureel centrum De Hoevenhoek en Sportcomplex Epse met de speelplek en het trapveld aan de Korenkamp.

Bedrijfsterreinen

In Epse is geen industrieterrein aanwezig.

Eefde

Centrumgebied en accenten

Eefde is door de spoorlijnen en het Twentekanaal verdeeld in drie delen. Het centrumgebied Eefde ligt ter plaatse van het plein op de kruising Schoolstraat-Kerklaan en bij het grasveld/evenementenplein rond de Jolinkkerk. De accenten liggen ter plaatse van de entree via de Kapperallee en de entree via de Schurinklaan.

Ontsluiting

De hoofdontsluiting van Eefde bestaat uit de Rustoordlaan-Dr.v.d.Hoevelaan-Zutphenseweg, de Schurinklaan en de Kapperallee-Schoolstraat.

Woongebieden

Eefde bestaat voornamelijk uit woongebied.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden bestaan uit sportzaal de Stuw, het dorps huis, sportcomplex Eefde en diverse speelplekken.

Bedrijfsterreinen

In Eefde is geen industrieterrein aanwezig.

Entree Eefde Kapperallee

Opwaarderen entree Eefde: kleurig accent

Almen

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van Almen bestaat uit het plein voor de kerk aan de Dorpsstraat, accenten liggen op de entrees aan de Dorpsstraat.

Ontsluiting

Almen wordt ontsloten door de Dorpsstraat.

Woongebieden

Almen bestaat uit twee woongebieden.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden van Almen bestaan uit de sportzaal en sportpark De Berkel.

Bedrijfsterreinen

Langs de Scheggerdijk ligt industrieterrein Scheggerdijk.

Harfsen

Centrumgebied en accenten

Het centrumgebied van Harfsen bestaat uit een stukje Lochemseweg ter plaatse van het kruispunt met de Reeveerweg en Bielderweg. De accenten bestaan uit de entrees aan de Lochemseweg ter plaatse van de chicanes, de entree aan de Reeveerweg en de entree aan de Bielderweg.

Ontsluiting

Harfsen wordt ontsloten door de Lochemseweg.

Woongebieden

Harfsen bestaat grotendeels uit woongebied.

Gebruiksgebieden

De gebruiksgebieden van Harfsen zijn gelegen rond sportzaal Hoeflo en het gebied voor de openbare basisschool, sportpark Harfsen, het verenigingsgebouw en de speelplek aan het Sporkehout.

Bedrijfsterreinen

In Harfsen ligt een beperkt industrieterrein aan de Lochemseweg en Holtmark.

6. Actielijst

Vanuit de groenvisie moeten een aantal vervolgstappen genomen worden om het beleid om te zetten naar daadwerkelijke acties.

Deze vervolgstappen zijn op te splitsen in beleidsmatige vervolgstappen en uitvoeringsgerichte vervolgstappen.

6.1 Beleidsmatige gevolgstappen:

- Toetsing groenvisie aan beleid en regelgeving m.b.t. verkeersveiligheid
- Verwerken groenvisie in groenbeheerplan zodat een financiële vertaling van de groenvisie opgesteld kan worden.
- Aanwijzen potentiële gebieden voor ecologisch groenbeheer
- Aanwijzen van rotondes/chicanes om te vergeven aan hoveniers
- Uitwerken afstootbeleid
- Uitwerken bomenbeleid
- Uitwerken ecologisch groen beleid
- Uitwerken participatief medebeheer burgers
- Uitwerken communicatie
- Uitwerken integraal plan onderhoud groen-verhardingen
- Uitwerken begraafplaatsen

6.2 Uitvoeringsgerichte vervolgstappen:

- Benaderen provincie i.v.m. rotondes/chicanes t.p.v. entrees
- Benaderen provincie i.v.m. beheer wegbermen langs provinciale wegen
- Opstellen wensenlijst van te verwerven grond t.p.v. entrees van woonkernen
- Benaderen Waterschap i.v.m. ecologisch groenbeheer
- Benaderen natuur- en milieuorganisaties t.b.v. ecologisch beheer

Literatuurlijst

- Oranjewoud, Groenstructuurplan gemeente Lochem, Almere, november 1991
- Gemeente Midden-Drenthe, Op weg naar Groenbeleid, 15 maart 2005
- Oranjewoud, Groenvisie Noordenveld, oktober 2002
- Gemeente Veere, Groenbeleidsplan gemeente Veere,
- Gemeente Raalte, Groenbeleidsplan gemeente Raalte, juni 2004
- SAB, Landschapsbeleidsplan gemeente Gorssel, Arnhem, juli 1993
- Plant Research International, Duurzaam onkruidbeheer op verhardingen, Wageningen, 2006
- Duurzaam Lochem, maart versie 4

Bijlage1: Kaarten Groenvisie per woonkern